

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

IDUNNS HÖSTNUMMER

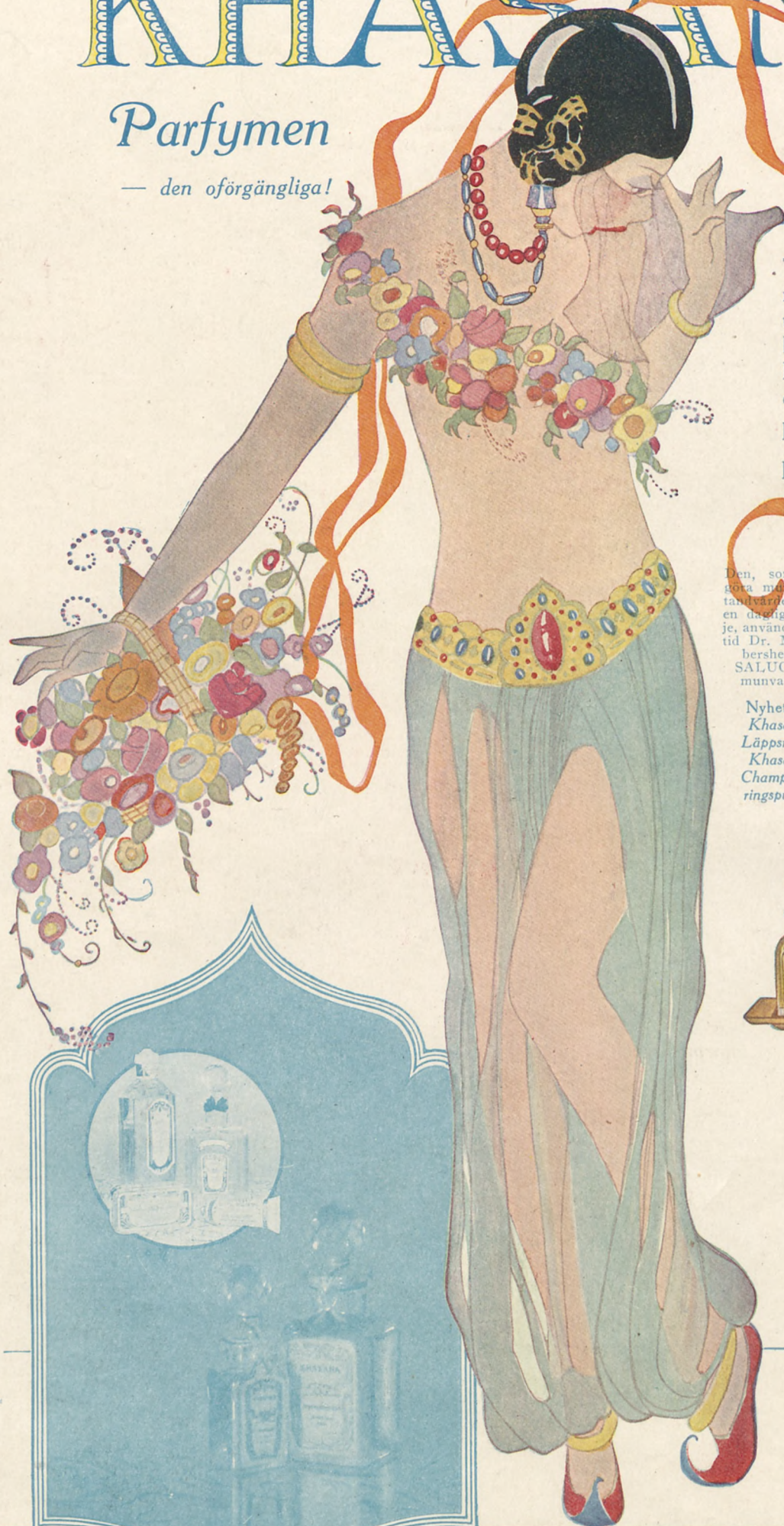
JOHANNA

KHASANA

Parfymen

— den oförgängliga!

Till och med för de kvinnor, som äro slavinnor under modet, är och förbliver den oförgängliga Khasana alltid den modernaste parfymen.

Kan erhållas överallt!

DR. M. ALBERSHEIM
FRANKFURT a. M.
Fabrik för finare parfimerier

Den, som vill göra män- och tandvården till en daglig glädje, använder alltid Dr. M. Albersheims SALUGEN-munvatten.

Nyheter:
Khasana
Läppsmink
Khasana
Champone-
ringspulver

Parfym Kr. 3.00—16.50
Fickpuder Kr. 1.00—10.00
Puderpapper, Talkpuder Kr.
Kr. 1.50, Hudcrème, Tvål
Kr. 2.—, Hårvatten Kr.
3.50, 6.50, Toilettevatten,
Eau de Cologne, Brillan-
tin, Kr. 1.50—1.75, Bad-
salt Kr. 6.50.

D Fouse

HÖST.

Fem dikter av

MAGDA BERGQUIST.

HÖSTNATT.

Nattliga molnen ila i storm och strid
fram genom mörkblå rymden vid östans
    • brus,
fram över gulnande gräs och gråa hällar,
skälvande blodröd lung och skrämde hus
men långt i fjärran, där havet tar vid,
glimmar en strimma månvit frid.
Nattliga tavlan i stormande oroskvällar
liknar mitt eget plågade sinne.
Sorgen bor i min själ och stormen,
men djupast inne — bortom mörkret
strålar en strimma ljus:
älskade, ditt odödliga minne.

EN BEKÄNNELSE.

I dag begynte höstens tunga tid.
Se bruten aster ibland sanden! Känn
det vissna gula lövets skarpa lukt!
Jag hyser avund mot en död — en vän —
för att han funnit frid. —
En mask har fränt ditt hjärtas ädla frukt.

VÄLSIGNAD.

Välsignad vare du som till mig kommer,
när efter sommar höst bröt in.
Välsignad vare Du som utan ord och frågor
värmer min kalla, trötta hand i din.

DEN UTKORADE.

Varför vandrade Du ensam i den höstligt
    bleka natten
fjärran vildstig, som högt mot bergets
    hjassa bär,
där bland tystnad och bland stjärnor
Gud, vår konung, bor allena?
Varför såg du upp mot skyarna? Herren
    fick dig kär.

Du skall kallas bort från fröjder och sor-
    ger här på jorden
av den Eviges stämma till himlarnas land,
ty ingen fjällsjö i Guds rike
är så blå som dina ögon.
Ingen vind i paradiset kan smeka som din
    hand.

FÖRBI.

Jag älskade ett kol bland glöden,
en ton i sången,
ett guldmoln efter solnedgången,
en människas hjärta på min väg mot döden.

VILKA EGENSKAPER

HOS KVINNAN?

DEN FÖRKÄTTRADE MODERNA kvinnan, här hon verkligen några egenskaper, som mannen uppskattar? Man skulle väl icke tro det av allt som skrives och diskuteras om henne, av alla de skurar med missnöje, som skölja över henne titt och tätt. De egenskaper, som mannen därför sätta högst hos kvinnan, äro väl de, som hon inte har alltså. Den ouppnåeliga drömde idealbilden, henne, som man fantiserar om i ynglingaråren och som man alltid sparar en öm faiblesse för ända in i ålderns höst. Å, alla vi kvinnor stå nu på spänd vakt för att höra vad herrarna svara på Iduns fråga: vilken egenskap sätter ni högst hos kvinnan?

Alldenstund mannen har för sig och det sedan länge heter, att kvinnan blir sådan mannen vill ha henne, så finns det nu hopp om att den förfärliga moderna kvinnan skall ta sitt förnuft till fånga och skapa om sig till mannens behag — hon behöver bara rätta och packa sig efter de svar Idun fått på sin fråga. »Bara!» — nå, det var nog ett förflutet ord. Man ser snart att herrarnas smak är mycket olika. Och tur är ju det.

Vi låta alltså nu de tillfrågade få ordet.

En av de unga skalderna fil. lic. Erik Blomberg instämmer med aposteln Paulus och svarar kort och gott med ett enda ord: Tystlåtenhet. Vi hoppas att alla damer som doktor Blomberg värdigas att tala med lägga detta på hjärtat.

Scoutchefen, major Ebbe Lieberath säger utan tvekan: Vad jag fordrar av kvinnorna? De skola vara snälla och trevliga och se bra ut, och vara hurtiga och täcka förstås, inte mesaktiga, och de ska kunna laga mat i terräng och kunna simma.

Daniel Fallström påstår att om han varit gymnasist skulle han lättare kunnat svara, som det nu är måste han tyvärr chockera den läsande allmänheten med att sätta upp Ninon de Lenclos som sitt kvinnoideal. »Huslighet och trofasthet och de där kompakta egenskaperna, som folk brukar framhålla, kan nog vara bra, men lite »tusan jäkla» skall det finnas i kvinnan också. Hon skall vara en god kamrat, raffinerad och elegant

och kvick och pigg, inte bara huslig och trofast.

Sven Hedin säger efter ett ögonblicks tvekan med varm och allvarlig röst: »Vad jag sätter högst hos kvinnan?: Trohet, skönhet, allvar och dygd.»

Skämttecknaren Ossian Elgström förnekar sig inte. Han svarar: »Man ser ofta långa kvinnor gifta sig med korta karlar, därför beundrar jag av hennes egenskaper mest Hennes anpassningsförmåga.»

Den unge framstående konsertmästaren Charles Barkel sätter överhuvudtaget kvinnan mycket högt och anser att hon har alla goda egenskaper som mannen saknar, men särskilt uppskattar han hennes intuitiva känsla och hennes på det hela taget lyckligare uppfattning av livet. Dessutom anser han henne som mor och maka vara den sammanhållande länken, inte bara för familjen utan därmed också för samhället. »Detta är vad jag nu på stående fot kan komma med», säger han.

Skriftställaren Thore Blanche sätter kvinnans omdöme så högt att han ger sitt svar genom henne. Så här skriver han: »På kvällen samma dag jag fick Iduns fråga var jag på Stockholms stads stora middag för den nordiska medicinkongressen och hade vid bordet en ung doktorsfru, mycket blond, både vacker och spirituell. Jag talade med min dam om Iduns fråga.

— Hur skulle ni besvara den? frågade jag.

Hon smålog.

— Ja, om frågan skulle ha varit ställd till er och om den lytt: »vilken egenskap hos mannen värderar ni högst?»

Hon svarade ögonblickligt och utan att betänka sig:

— Naturligtvis att han älskar mig. Utan det ha ju alla hans egenskaper för mig intet uttryck.

Svaret är icke nytt. Det har visst gjorts litteratur av det. Men det kom omedelbart och med en ton, som hade det varit det självklaraste i världen. Det är också det enda svar, jag kan ge på Iduns fråga.»

Professor Yngve Sjöstedt och intendenten Alarik Behm äro kortfattade men expressiva. Den förra sätter mest värde på tillgivenhet hos kvinnan, den senare vill helst ha ljuvhet.

Direktören i den stumma scenens branch Gustaf Berg tycker även om stumma kvinnor såsom han skriver här:

»Jag sätter högst kvinnans förmåga att öva tystnadens vältalighet. Och — hennes beundransvärda förmåga att hushålla med den förmågan. (Skrivet under åhörande av mycken manlig vältalighet).»

Konstnären Gustaf Fjæstad sänder oss ett utförligt svar, vars kontenta säkert många herrar skola instämma med honom om. Han skriver.

»Denna fråga skulle jag kanske besvarat annorlunda för tjugo år sedan, det är sant, men skillnaden skulle bestått uti, att jag då skulle dikterat svaret mera av känsla än förstånd och erfarenhet och dock vet jag, att det jag då oreflekterat och instinktivt kände i grunden var det samma som jag nu tror mig veta av livserfarenhet.

Det naturliga alltsedan skapelsen är ju att mannen är man och kvinnan kvinna. Det gives därför speciellt maskulina och speciellt feminina egenskaper.

De förra positiva, skapande och nedrivande, de senare negativa, upprätthållande och bevarande. Det ena är i verksamhet, det andra i vila. De stå ej i motsättning, de komplettera varandra. Därför tror jag, att även om denna sak av varje icke degenerat manfolk skulle uttryckas olika så mena vi dock innerst det samma, det, att »kvinnlighet» är den högsta egenskapen en kvinna kan äga, »kvinnlighet» i företeelse och väsen.»

Konstnären Isaac Grünwald, som är på hemmavisit från Paris för att sätta upp Oberon, sluter drömmande sina ögon, då han får frågan, och svarar genast:

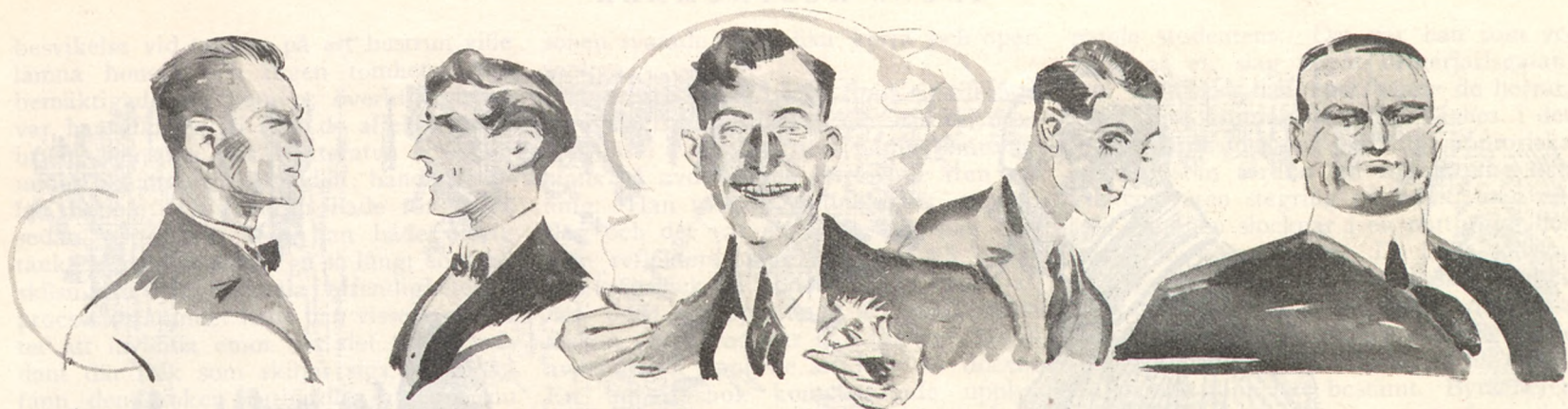
»Jag uppskattar hos kvinnan mest hennes altruism, hennes gränslösa hängivande i allt för den hon älskar.»

Professor Teodor Lundberg, också på hemmavisit, men från Rom och för att se om sitt hus, ger oss ett ideal, som minsann icke är det sämsta:

»Huvud och hjärta vill jag ha på en kvinna. Då är och går allting bra.»

Så till en affärsman. Vi fråga grosshandlare F. A. G. Stenberg, bror till Aina Stenberg-Masolle, och han bekänner sin beundran framförallt för älsklighet och trofasthet och anser därtill att en kvinna bör vara barnkär och gudfruktig.

SÄTTER NI HÖGST

VILKA EGENSKAPER DAMERNA tycka om hos herrarna? Ja, de skapelsens herrar, som låta eder blick falla på detta, le naturligtvis och ställa som motfråga: vilka egenskaper skulle damerna inte tycka om hos oss? Men herrarna miss-taga sig, den tiden är förbi, då mannen i stolt majestät kunde med framgång slunga ut en sådan yverboren förmodan. Damer-na ha börjat tala om jämlikhet och våga nu både kritisera och ställa pretentioner på mannen. Hör här vad de svara på Iduns fråga: Vilken egenskap sätter ni högst hos mannen?

Fru Olga Raphael-Linden fordrar helt enkelt av mannen: Att han är en karl.

Advokaten Eva Andén tycker att frågan är svår att besvara och säger försiktigt, att det i någon mån beror på vems man det är frågan om. »Jag kommer mest i beröring med mina klienters män, och av dem sätter jag sådana synnerligen högt, som utan att blinka betalar kostnaderna för sin motpart i skilsmässoprocessen. Men om det gäller mina personliga vänner, till-lägger hon, så håller jag på, att glad och god skall människan vara, och hon eller han skall förstå att prisa skaparen i hans verk och kunna njuta av livet och naturen och dess gåvor på ett hyggligt sätt. Det räcker väl?»

Ja, det räcker en stund.

Elin Wägner svarar: »Man får nog ta en karl som han är. Kanske man mest uppskattar sådana egenskaper, som äro mest sällsynta hos männen: ömhet och trofasthet. Men jag tror, att även om man gör upp ett ideal för sig blir det kanske ändå helt andra egenskaper man fångas av, därför att det just är den förening av olika egenskaper som kallas en individualitet som är så oemotståndlig.»

Skaldinnan Magda Bergqvist behagar vara skämtsam. Hon säger att hon högst hos mannen uppskattar Modet — det hjältemod, som besjälar honom, när han dristar sig att fria till oss moderna kvinnor.

Skulptrisen Olga Lanner har också humorns glimt i ögonvrån, när hon i sitt svar skriver: »Vilken egenskap jag sätter högst hos mannen? — Ja, se det vore att tala om påvens skägg — det finns inte något skägg och det finns inte

någon man, för funnes det en man, så skulle han älska mig.»

Backfischen av idag säger att hon vill ha en man, som är karaktärsfast, trofast och — detta är hon den första och enda i raden som har modet att begära — passionerad.

Den som vill behaga operasångarskan, fru Göta Ljungberg måste vara »snäll och rar och trevlig och intelligent och så där lagom flirtig...»

»Även mot andra?»

»Ja då, även mot andra, det bryr jag mig inte om, och så måste han röka, så det luktar gott om honom ibland, och han får inte vara nykterist, för det är det värsta jag vet, och det är jag inte själv. Ja, det är alltihop.»

Dessa omoraliska yttranden få stå för fru Ljungbergs räkning, men nog finns det gott om såna karlar alltid. Att hitta en som inte röker är värre, gunås.

Fru Ida B. Goodwin, som annars är specialist på Hennes Höghet av New York och just när frågan når henne, står på huvudet i flyttningsbestyr, är dock älskvärd nog att ett ögonblick ägna sin uppmärksamhet åt Hans Höghet Mannen. Hon säger kort och gott:

»Jag tycker hos mannen bäst om de egenskaper som han inte är medveten om. Viktiga karlar är det värsta jag vet.»

Ur författarinnan Sigrid Elmlads fylliga svar lyser den blida klokhets och stilla humor som är utmärkande för hennes person:

»Vilka egenskaper jag sätter högst hos mannen? — Jag fruktar att om jag någonsin har grubblat över den saken så är det i varje fall mycket längesedan. Ty det är blott som mycket ung man är förmäten nog att uppställa ideella krav på sina medmänniskor — det egna jaget i det längsta undantaget. Med åren lär man sig att människan alltid är ett konglomerat, där den ena egenskapen kastar sol eller skugga över den andra. Den karaktärsfaste kan bli för hård, den principlöse kan ha försonande drag av älskvärdhet och välvilja. Plikttröhet kan bli till pedanteri, godhet till svaghet, mod till dumdristighet o. s. v. Naturligtvis skattar jag främst en man som i sig lyckligt förenar så många förträffliga egenskaper som möjligt utan felet av dess överdrifter. Men jag går inte som Diogenes och letar

HOS MANNEN?

efter honom med ljus och lycka, just därför att jag alltid skulle finna en människa, d. v. s. som sagt är, ett konglomerat på ont och gott.

För övrigt är min uppskattning av mannen beroende på den individuella ställning han intar i samhället. Hos köpmannen skattar jag främst omutlig redbarhet i motsats till så kallad affärsmoral, hos statens och stadens ämbetsman frånvaron av byråkratisk ohövlighet, hos skomakare, skräddare, snickare m. fl. yrkesutövare möjligheten att leverera ett arbete på utlovad tid, hos scenens barn förmågan att intrussera sig för något annat än sig själva och de bräder som föreställa världen. Och jag kan ej säga hur högt jag hos en hyresvärd skulle skatta frikostigheten att sätta ner hyran; om det så bara vore tio kronor pr. år blev han för all framtid mitt ideal. Men sådana djur finns inte, i så fall borde de förklaras heliga.»

Vår frimodige borgmästare Carl Lindhagens maka, fru Jenny Lindhagen, är också frimodig och röjer sin kärlek till gamla ideal:

»Jag sätter högst hos mannen de egenskaper som han i vår tid vanligen icke äger. Därför bort med »kamraten» fram med riddaren!»

Fru Margit Ekegårdh intar med heder sin position på sagomolnen då frågan når henne och uttalar några sagolika pretentioner:

»De män jag skattar högst ska vara oegoistiska och diskreta. Och så ska de ha förmågan att tillerkänna även kvinnorna några goda egenskaper.»

Konstnärinnan Maja Fjæstad svarar från sitt hem i Värmlands sagobygd, att hon hos mannen mest värderar:

»Godhet, klar, stark, vidsynt godhet, som ser förstående på brister och erkännamt på förtjänster.»

Och professorskan Annie Quensel till sist bekänner:

»Främst sätter jag den man, som i alla livets skiften uppträder som den sanne gentlemannen. Taktfull, försynt, och rättfram samt utrustad med rika intellektuella intressen.»

Av E. W. OLSON

I.

BYRÅCHEFEN SATTE NYCKELN I tamburdörrens patentlås och vred om den, samtidigt som han med andra handen förde ned det stora dörrvredet och öppnade dörren. Han höll nyckeln kvar i patentlåset för att hindra kolvens automatiska tillbakafallande, medan han grep tag i regeln på andra sidan. Därpå fattade han dörrvredet på dörrens innersida, stängde ljudlöst om sig och lät de båda låskolvorna sakta och tyst glida tillbaka. Inne i tamburen ställde han sin käpp i paraplystället, lade den tunga dokumentportföljen på hatthyllan, hängde upp sin hatt och krängde av sig sin ljusa överrock. Med en knyck tog han åter ned portföljen och steg dröjande fram till en dörr i den skumma tamburens bakgrund. Och nu först företog han sig något helt på sidan av den rutin, varom hans inträde i hemmet vittnat och vilken kommit att bli en del av hans natur: han suckade. I själva verket blev han själv både överraskad över och pinsamt berörd av denna svaghet hos en karaktärsfast och till fulländning ämbetsmässig byråchef i 45-årsåldern. Han fann sentimentalitet opassande. Det låg något oroande i denna suck just här, framför denna dörr, som han egentligen bort öppna lika rutinerat och lika känslolöst som tamburdörren. För att återvinna sin jämvikt begick han ännu en handling utom det dagliga programmet: han ryckte upp dörren helt häftigt, ehuru han annars alltid satte värde på metodik, ordning och reda, och ständigt hade sin värdighet i tankarna.

Då han inträdde i rummet, såg hans hustru upp med en fientlig blick. Han gjorde en lätt bugning och hälsade:

— God middag!

Hustrun mumlade något till svar och han fortsatte in i sitt arbetsrum, som låg till vänster om det rum, där hustrun uppehöll sig; de kallade det förmak och de

gladde sig i hemlighet åt namnet, det lät så gammaldags, så borgerligt, så fritt från det moderna koketteri, som utmärkte en hel del av de människor, vilka först helt nyligen blivit herrskap. Han stängde dörren om sig, tog av sig kavajen och tvättade sig om händerna. Iförd en gammal rökrock slog han sig slutligen ned i sin skrivstol och öppnade portföljen.

II.

När byråchefen hörde steg ute i förmaket, lade han genast ned den akt, som sysselsatt honom, i portföljen och reste sig. Det knackade på dörren och utan att avvakta hans svar, öppnade en prydlig, icke längre ung husjungfru dörren på glänt och anmälde middagen. Då stod byråchefen redan vid tvättstället för att ännu en gång tvätta händerna. Han svarade »tack», fullföljde metodiskt sin toalet och gick ut i förmaket; matsalen låg vis à vis hans eget rum. I förmaket väntade honom hustrun och sonen, en lång blek femtonåring, som bar glasögon och nu hälsade på fadern som på en överordnad, vilken man inte riktigt vet om man mest bör värda eller frukta. De gingo in i matsalen med miner som föga bekanta gäster på ett pensionat och slogo sig ned med väl excerserad samtidighet. Byråchefen åt några små bitar inlagd sill och tog en liten snaps därtill, medan de båda andra bredde sig ostsmörgåsar till soppan, och det var som om främligskapet ytterligare skärpts genom dessa olikheter i matsedeln. Under måltiden talade ingen av de tre, byråchefen gjorde dock den programenliga anmärkningen om vädret, vilken sonen besvarade med ett hövligt mummel.

Efter desserten återvände byråchefen till sitt arbetsrum, tog en cigarr ur ett blått stålskrin på skrivbordet, snoppade den med handlaget och den spända minen hos en kirurg, och tände den. Han drack alltid kaffe inne hos sig efter middagen,

och han ägnade precis en kvart åt denna angenäma sysselsättning. Sedan skulle han arbeta en timme och slutligen göra en promenad. Dessa promenader hade jämförelsevis sent införlivats med hans dagsprogram och han skulle hellre ha dött än bekämt att de två gånger i veckan ändade vid en biograf: byråchefen var medveten om att en romantisk ämbetsman är en suspekt figur...

III.

När han tagit fatt på sina papper och just höll på att sluta sin cigarr, öppnades dörren bakom honom med ett litet knarande, och överraskad och missnöjd såg han sin hustru komma in. Hennes ansikte hade ett drag av förvriden beslutsamhet.

— Erhard, sade hon genast, du får förlåta att jag stör dig, det skall inte ske mera, men jag måste tala med dig!

Byråchefen hade rest sig i samma ögonblick hans litet närsynta ögon upptäckt att det var hustrun som kom; nu sköt han fram en stol åt henne med kall förbindlighet. Därpå såg han i smyg på sin klocka, han undrade om han nu måste gå miste om »Varför lämna de äkta männen sina hem?», veckans stora film. Men hustrun hade sett hans smussel med klockan och sade bittert:

— Det är första gången på.. år, som jag begär att få några minuter av din tid, och genast ser du efter på din klocka hur många minuter du skall offra på mig.

— För all del, mumlade han, obehagligt berörd av hennes ton, jag står helt och hållet till ditt förfogande så länge du vill.

Hon inlade en dubbelbetydelse i sin replik:

— Det skall inte bli länge...

Som om hon fått en naturlig uppslagsända för samtalet, fortsatte hon utan övergång:

— Jag vill skiljas!

Det lät nästan som ett nödrop och i den minutslånga tystnad som följde på hennes ord, tycktes de ligga och ringa i luften.

Pausen berodde på att byråchefen blivit alldeles konsternerad. Han erfor inte något »styng av smärta», han kände ingen

besvikelse vid tanken på att hustrun ville lämna honom och ingen tomhetskänsla bemäktigade sig honom; överhuvudtaget var han alldeles fri från de affekter, som brukar hemsöka folk i litteratur och film under liknande förhållanden; banden mellan honom och hustrun hade för länge sedan nöts av. Men han hade aldrig tänkt på att det skulle gå så långt som till skilsmässa, den brutala offentligheten i processförandet hade han visserligen insett att invända emot när det gällde »sådant där folk som skiljer sig», men han fann den tanken outhärdlig att han nu själv skulle figurera som part i även den mest expeditionsmässiga process. Men hans förbindliga yttre jag svarade innan hans upprörda verkliga jag ännu kommit till klarhet om vad som höll på att ske: — Jag skall inte sätta mig emot det!

Och så stor är uppfostrans makt över den otämjda naturen att han icke slog sig själv för munnen när han sagt dessa ord, han drog tvärtom munnen till ett leende, vars huvudinnehåll var en gränslös förbindlighet.

IV.

Hustrun reste till släktingar, sonen skickades till en internatskola och byråchefen var ensam i våningen. Hans liv förblev alldeles oförändrat, han fick till och med fälla sin anmärkning om vädret vid soppan; husjungfrun, som passade upp, hade övertagit sonens lilla replik. Han erfor ingen saknad, ty egentligen satte han sig aldrig in i tanken på att han var ensam för alltid. Men då han en dag på sitt skrivbord fann ett stort konvolut med domstolsutslaget, förskräcktes han över att höra sig själv dra mödosamt efter andan. Ögonblicken därefter skakades han av en krampaktig snyftning. Han började fråga sig varför? Han fann intet därför, intet därför, som han ville böja sig för. Han letade upp ett gammalt porträtt av hustrun, som han haft liggande i en skrivbordslåda, det var ett fotografi från förlovnings tiden. I hans fantasi blev hustrun åter samma unga flicka, som han en gång ängsligt gått och passat på framför hennes port, framför Högskolans port och slutligen framför porten till en flickskola, där hon blivit lärarinna. Det föreföll honom nu så meningslöst att detta äktenskap, som berett honom så mycket ängslig omsorg i sin tillblivelse och som rymt så mycket utsägbart utan vidare upplösts genom ett maskinskrivet folioark med några stämplat på...

V.

Han avskedade tjänstflickorna, vilket vållade honom en massa onödiga själskval och stora summor till överflödiga gratifikationer. Han anställde en städerska, som kom och gick och vilken han behandlade som en furstinna av blodet. Han intog sina måltider på restaurang, alltid på samma restaurang och om möjligt ständigt vid samma bord. Till sonen skrev han då och då korta affärsmässiga brev och

sonen svarade med lika korta och operosonliga.

Han hade redan börjat finna sig till rätta med sin nya livsföring, när han en morgon läste f. d. hustruns namn jämte en mans på avdelningen Förlovade i en tidning. Han mottog meddelandet som ett slag och det var ett slag. När han började reflektera, blev han ond på henne och svartsjuk på honom. Han tyckte att hon burit sig opassande åt, gamla människan. Och vad var han för en? Notisavdelningen upplyste att han var docent. En uppslagsbok kompletterade upplysningen med att han var docent i paleontologi och tio år yngre än hon.

När han klätt sig, satte han sig ned och skrev ett brev till sonen, vari han i klandrande ordalag omtalade moderns förloving. Han fick omgående sonens korta, hövliga och operosonliga svar: modern hade på förhand underrättat honom, hon hade t. o. m. bett att han skulle säga om han »hade något emot det»....

Byråchefen började nu noga följa personalannonserna. Han klippte ut meddelandet om att paret tagit ut lysning. Han antecknade vigselfagen, som kungjorts i lysningsannonsen, och när dagen kom undrade han, om han borde skicka ett telegram. På kvällen hade han inte gjort det, och han kände sig nöjd med sig själv.

VI.

En klar majnatt kom byråchefen från en middag hos expeditionschefen i det departement, som han ägnade sina fulländade tjänster. Han hade en kollega i sällskap, en man, som alltid berömdes sig av att ännu högt upp i medelåldern vara »den

gamle studenten». Det var han som yrkade på ett slag uppåt Birgerjarlsgatan. Det var också han, som kände de herrar, vilka just kommo ut från Riches i det mot naturens ordning-obändigt upproriska humör, som fordrar en fortsättning och en oavbruten stegring på nöjet, men vilken vanligen slocknar i en nattgrogg hos någon av kumpanerna. De båda sällskapen gjorde en snabb bekantskap, ingen uppfattade den andres namn, men alla voro genast gamla vänner och nu skulle allesammans hem till någon — till vilken hade man ännu inte bestämt. Byråchefen plågades av situationen, men fann den ohjälplig; hans enda hopp var att kunna smita när sällskapet äntligen blivit enigt om målet för sin vidare färd.

Två bilar landade nu med korta mellanrum vid trottoarkanten och man började stiga in i dem. En lång herre i trettiofemårsåldern svängde tveksamt fram och åter men en bildörr under det han försökte göra sig hörd:

— Men hörnu!!... säj!!... hör på där!... Sixten!... gubbar!... säj, ska vi inte ha ett par trevliga flickor med oss?

Inifrån bilen svarade en otålig röst:

— Inga fruntimmer! Kan inte Rundgren vara utan flickor en kväll?

En annan svarade:

— Man skulle inte kunna tro att han är docent i paleontologi, hahaha!

Inne i skuggan vid entrén stod byråchefen och plockade alla bladen från ett litet lagerträd, medan han stirrade på den långa herrn vid bildörren: Jaså, det var alltså hustruns man!

VII.

Efter en veckas funderingar med ständiga beslut i alla riktningar och med lika täta åtranden, skrev byråchefen till sin f. d. hustru och bad om ett möte. Med en hjärtklappning, som han inte kunde bekämpa, såg han henne komma — en kvart försenad som i gamla tider. Han såg på henne utan att säga ett ord och han vredgades på sig själv därför att han inte kunde låta bli att tycka att hon åldrats mycket och var illa klädd. I själva verket hade han under dessa år som gått i sin inbilning gjort henne allt yngre och yngre tills han slutligen endast såg henne för sig som hon varit under fästmetiden.

De hade svårt att tala med varandra, de talade om sonen, som numera låg i Oxford och läste engelska och litet om sig själva. Men till sist måste något sägas och så började byråchefen sin berättelse. Han återkom gång på gång till detta varför, som han förgäves sökt få besvarat den dag han mottog skilsmässoutslaget och många gånger senare. Hon log och detta leende sade he't vemodigt: Tror du inte att jag frågat mig detsamma? När han slutat sade hon det med ord och det föreföll honom som om hon endast repeterat ett tal, som hon länge läst över:

Han såg i smyg på sin klocka.

(Forts. sid. 16.)

DRÖM OCH VERLIGHET

VAD HÖSTENS NYA MODER HA ATT FÖRTÄLJA.

Fr. v.: En vacker teklänning i färgmönstrad sammet med vid kjol och höjd midjelinje. — Aftonkappa i svart guldbrokad och skunk med den nya klocklinjen. — En graciös dansklänning i rosa tyll över silver och med band i olika pastellfärger. — Enkel vardagsklänning i mörkblå marocain och blå- och vitrutig ylle, som utgör kjolens veckade isättning.

VÄRLDENS MEST VÄLKLÄDDA kvinna, den berömda vampyren Mrs Nash, i en flickaktigt enkel vit klädning och med en jättestor diamant på ena pek-fingret som enda smycke dansande på Paris' mondänaste danslokal. Så berättas det från Paris och lilla svenska fröken Svenssons hjärta bultar vilt av för-tjusning inför detta raffinemang. Nyss drömde hon om kaskader av gnistrande pärlor, skyar av luftiga plymer och tunga fall av dyrbara brokader. Och de där stora pärlorna i öronen, som gävo ett så distinguerat drag åt apparitionen. Hon såg sig själv i Operans gyllene foajé sväva fram i denna stass. Eller då hon gjorde obesvärad entré i den stora restaurangen storögt betittad från alla bord. Å, det var en dröm värd att drömma! Men det är inte lika mycket värt att i butikerna söka realisera denna dröm. Det betyder snöpligt, brutalt slut på drömmen. Men Mrs Nash öppnade porten till himmelriket — bara en flickaktigt enkel vit klädning, så vanvettigt raffinerat. Lilla fröken Svensson är stum. Vilken furor hon skall göra. Bara en enkel vit klädning, tänk det.

Men ack, så lätt är inte klädselkonsten! När den världsberömda Mrs Nash uppträder i flickaktigt enkelt vitt är det kvintessensen av raffinemang, men lilla fröken Svensson kan nog aldrig varken förskaffa sig den riktiga enkla vita eller uppträda med samma framgång som Mrs Nash i den. Inte heller kan hon nå sina drömmars rike av gnistrande pärlor och tunga brokader. Det får bli något mitt

emellan, när drömmarna ska omsättas i verklighet. Men en god regel är nog att hellre närma sig Mrs Nashs utsökta nyck, även om resultatet blir ganska långt ifrån hennes, än drömmen om all den glimrande grannlåten. Ty bättre att vara oansenligt och smakfullt enkel, än skruda sig i prålig kvasilyx.

Men det blir kanske svårare i år än under flera föregående säsonger att klä sig — om inte enkelt, ty enkelt är nog modet allt fortfarande, så billigt och chic. Detta tack — eller rättare sagt otack — vare de nya linjerna, som fordra skickliga sömmerskehänder för att bli riktiga. Så lätt kunna de annars verka amatörmässiga. Därför ha alla damer som bruka vara sina egna sömmerskor anledning att icke se med blida ögon på det nya modet. Men å andra sidan är det ju en kär sporre till förvärv av ytterligare skicklighet i sömnadskonsten.

Det är definitivt slut med den raka chemiselinjen nu, vill det synas, och vidd i kjolen är det mest karaktäristiska för höstens och vinterns mod. Klockkjol, papaplyveck, volanger, veck ge siluetten fart och en mjuk grace, som modet alltför länge saknat. Så flyttas midjelinjen högre upp; på en del modeller ända till sin naturliga plats, men mestadels stannar den dock vid höften. Även ser man tendenser till att klädningarnas övre parti göres mera åtsittande — det är helt enkelt den gamla prinsessstilen, som går igen. Kort förblir kjolen alltjämt, däremot sjunga de korta ärmarna på sista versen och långa ärmarna, åtsittande eller försedda med puff,

komma i svängen. Till sist uringningarna. Här dominerar v-formen, på stora aftontoaletter liksom på enklare klädningar, vilket för de senare i sin tur betyder att den kappliknande klädningen med slag och isättningar blir en populär modell till vintern.

Ett par ord om stoffer, färger och garneringar också. Till aftontoaletter alla upptänkliga glänsande tyger och stoffer och så få vi se mycket sammet till alla slags toaletter. Ljusa, glada, starka färger äro förhärfskande. Och så svart, som evigt förblir modernt. Vad garneringar angår så tyckas alla Paris' modehus ha tröttnat på för mycket av den varan och äro sparsammare med dem än någonsin. Linjen och stoffet skall göra allt. Och därför kan världens mest välklädda kvinna bära en flickaktigt enkel vit klädning.

Detta är i stora drag vad det nya modet dekreterar. Ett vackert mod — ja, det säger man ju alltid om ett nytt mod. Men om man utgår från att kvinnan skall vara kvinnligt klädd, så är modet 1925 idealiskt. Ty det tillfredsställer all en modern kvinnas krav på bekvämlighet genom sina linjer, som ge full rörelsefrihet och sin avsaknad av bjävs och tillkrånglade utsmyckningar, men det präglas dessutom av den fladdrande grace och mjukhet, den täckhet, som männen så länge begråtit i garconne-flickans stela uniform och kyliga koketteri. Det dunigt mjuka, blomlika och svajande blir åter en vogue, sedan det vilat sig visst en tio år nu. Så nu kunna våra mormödrar vila lugnt i sina gravar.

AVE.

Sagoförtäljerskan om sagokungen

Till 50-årsminnet av H. C. Andersens död.

Av ELSA BESKOW.

H. C. ANDERSEN, KÄRA H. C. ANDERSEN, hur ska man kunna skriva något klokt och förnuftigt om dig, när ditt blotta namn är nog att förvandla en till ett sagolystet barn!

Framför mig ligga två nötta blå volymer, som en gång innehållit all världens sagomystik och som fortfarande utöva sin starka tjuskraft på mig. Det är H. C. Andersens Eventyr og Historier med illustrationer av V. Pedersen. I de böckerna började jag mina strövtåg så fort jag nödtorvtigt lärt mig läsa innantill. Först var det förstås bilderna som lockade, och några av sagorna berättades kanske eller lästes högt för oss barn, men det dröjde inte länge förrän man gav sig iväg på upptäcktsfärd på egen hand. Det var ju litet krångligt med det danska språket, men just det där att somliga ord voro som förborgade hemligheter gav en särskild mystik åt sagorna, och så småningom upplät sig den ena förlåten efter den andra.

Det var först de »riktiga» sagorna som öppnade sig för en, de som Andersen berättat endast för barnen. Snart hade man sin inre värld befolkad med gestalter som skulle bli ens vänner för livet.

Vackra gripande gestalter eller käckt putslystiga, som man gladdes med eller led och kämpade tillsammans med. Den stackaras lilla fula ankungen, hur lycklig blev man ej då hon förvandlades till en skinande vit svan! Eller »Tummelisa», vilken fröjd kände man ej, då hon flydde på svalans rygg högt upp från mullvadens mörka grop! Och hur deltog man ej med hela sin själ i den trofasta lilla Gerdas ihärdiga sökande efter sin vän Kaj, som satt med fruset hjärta hos Snödrottningen. Och Elise, som strävade så till blods för att befria sina elva vackra prinsbröder, vilken ångest kände man ej för hennes skull, och vilken lycka utan like var det ej, att hon i sista stund hann kasta nässelskjortorna över deras långa vita svanhalsar. Och vilken härlig vandring gjorde man ej med Johannes och hans underbara »reisekammerat» över bergen och ner till den onda sköna prinsessan, som lyckligtvis blev grundligt kuvad till sist. Och »Dykungens dotter», den vilda vikingatösen Helga som hade en indisk prinsessa till mor, hennes saga var så fylld av poesi, och skänker av djupt vemod och stark religiös längtan,

Det är i år femtio år sedan H. C. Andersen, Danmarks store sagodiktare, avled. In- för detta minne ger vår egen sagoförtäljerska Elsa Beskow en av varm känsla, för- stäelse och beundran präglad karaktäristik av Andersens sagor.

att man bara ville gråta när man läste den, fast man övertalade sig själv, att sagan egentligen inte var sorglig. Det var nog många av sagorna som hade ett vemod, som grep en djupt i själen. I ren självbevarelsedrift bladdrade man ofta förbi de sagorna men man drogs också till dem. Så var det med »Den lilla sjöjungfrun». Det kändes som om man själv blödde, när hon trampade på de vassa knivspetsarna, men man måste ändå läsa hennes saga om och om igen. Det fanns däremot ett par sagor, som föreföllo en så meningslöst grymma, att man nästan hyste agg till dem. Dit räknar jag »Flickan som trampade på brödet.»

Men det fanns muntra och lustiga sagor också, som man kunde fly till från de sorgliga. Där fanns ju Klods-Hans och Lillklas och Storklas (fast man nog tyckte, att Lillklas egentligen var en filur) och »Lyckans galoscher» och »Kejsarens nya kläder».

Den sistnämnda förstod man kanske inte i botten förrän man blev vuxen, men man förstod i alla fall tillräckligt för att ha roligt och för att dra en suck av tillfredsställelse, när det lilla barnet äntligen ropade ut sanningen, så den stackars kejsaren skulle slippa att vidare paradera i bara skjortan. Senare har man ofta haft tillfälle att med ett tacksamt leende minnas denna den kanske dräpligaste av alla H. C. Andersens sagor.

»Det är riktigt sant» hör också till dessa sagor, vars udd egentligen är riktad mot de vuxna, men som barnen också kunna tillgodogöra sig. Vad vi skrattade åt den sagan, särskilt när ugglefar sa till ugglorna: »Prenez garde aux enfant, det er ikke noget for børnene!» Det kände vi igen så bra.

Där fanns också en hel del sagor, som man inte begrep ett dugg av. Att läsa dem var som att lyssna till de vuxnas sam- språk. Det kändes som om man blivit tagen upp i knät för att få höra en saga, men så glömde sagoberättaren bort, att han hade ett barn i knät och började

i stället prata över ens huvud med andra vuxna människor. I en sådan situation gled man besviken ner ur knät och återvände till sina lekar; och på samma sätt gled man över dessa sagor, som inte kändes som sagor alls. Först många, långa år efteråt öppnade också dessa sagor sig för en och man skådade häpen den fond av humor och frisk satir, som där doldes.

H. C. Andersen bryr sig sällan om att uppfostra barnen, det är de vuxna s olater han vill åt och dem är han ofta vinande skarp mot. Det är just i sin solidaritet med det barnsliga och ursprungliga och i sin oförenliga kamp mot dumdrygheten, som Andersen blir en smula obegriplig för barnen själva, ty här rör han sig på ett plan där de ej kunna följa honom. I »Snigeln och rosenhäcken» t. ex. förstod man så innerligt väl vad rosenbusken sade, men snigeln blev man inte riktigt klok på. Inte voro väl sniglar så där dumma i verkligheten? Man anade att det var en särskild sorts dumhet Andersen ville åt, men man tyckte, att han var bra rättvis mot sniglarna.

Och barnen nu för tiden, läsa de H. C. Andersen? Troligen inte så flitigt som vår generation gjorde, men det beror inte på att barnen nu för tiden äro yttligare och mera förströdda än i vår barndom.

Lyckligtvis äro barnen lika friska, omedelbara och ha samma förmåga till koncentration nu som då. Giv barnen de älsta barnsliga Andersensagorna att läsa, och de skola bli lika gripna av dem, som någonsin vi blevo. Men låt dem inte börja med de satiriska sagorna, de där som handla om saker som träta med varandra. Och låt dem för all del inte få den känslan, att man vill truga H. C. Andersen på dem, därför att han är ett stort namn och därför att man nödvändigt vill, att de ska tycka om precis samma saker, som man själv tyckte om som barn. Sådant reagera barn alltid mot.

Men du vuxna människa, tag du fram din H. C. Andersen från bokhyllan och läs honom på nytt, och du skall med förundran upptäcka nya skönheter och nya glimtar av en satir, som ännu slår djupt och skarpt. Men på danska ska du läsa honom! All färg och doft och gratie äro försvunna ur översatta Andersen-sagor. Nej, på sitt eget språk skall han läsas, det språk som genom H. C. Andersen har blivit sagospråket framför alla andra.

H Ö S T O C H S K Ö R D E D A G A R I D A L O M

Kullor och masar ha en arbetssam tid.

Väl bärgad skörd.

När matkorgen packas upp i skuggan av en höskyl och middagsmålet serveras av glada Leksandskullors händer, då ville man gärna vara med lite var.

Bondens fyllda lada.

Skära havre.

Med lie och räfsa rustad för skördearbetet.

Är det skörden Flodabonden myser åt eller är det manne åt kullor som tråda dansen?

Kullan vilar ett tag från höräfsningen.

Rågen körs in i Rättviks fagra nejder.

När var och en sin syssla sköter — — — Familjen på hemväg efter dagens olika arbetsuppgifter.

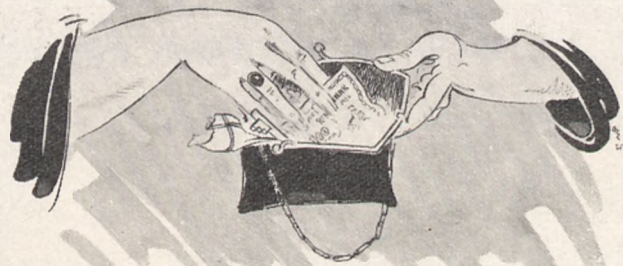
Två små Flodakullor, som tycka det är en rolig tid, när far och mor köra in höet.

Slut på arbetet för i dag.

Foto: Ståhlberg, Rättvik och Söderlund, Leksand.

EN HUNDRAKRONA

Av ELLEN LUNDBERG-NYBLÖM.

DERAS HEM VAR ETT AV DE vackraste och elegantaste i den lilla villastaden. Fru Yvonne en av de mest tilldragande och älskvärda unga fruarna. Hennes man avgudade henne. Vänner skämtade med honom och nickade sins emellan menande: »Det är nästan allt för mycket av det goda! — vem vet!? — En vacker dag...! Ty fru Yvonne har temperament! —» Men — överraskningarna uteblevo. Harmoni'n låg solig över deras sympatiska hem; de tre barnen ansågos också vara »ovanligt lyckade.» Fru Yvonne strålade. Hennes man kom till kontoret om morgnarna med en min så lycklig, att han liksom måste anlägga en mask, när han satte sig ner i sin kontorstol. Det gick ju rakt inte an, att se så där pojkförtjust ut!

»Harmoni!» sade vännerna, då de gingo från en bjudning i Hellerska hemmet. »Finns det något så sällsynt? Och det liksom meddelar sig åt andra och gör gott!»

»Harry, vill du vara snäll och ge mig en slant. Jag skall in med tiotåget till sta'n,» mumlade fru Yvonne en morgon halvt i sömnen, just som hennes man smög sig ut i badrummet.

»Här har du, min vän! — Jag lägger hundra kronor på toalettbordet. Räcker det?»

»Tack! Det var bara några småsaker jag måste ha ut!» Fru Yvonne somnade om för en kort stund. Hennes man var alltid så »onödigt» tidig.

Hon nästan drömde. Hon drömde om sin trädgård, och hon såg den för sig i full blom. I år skulle den bli förtjusande. Alla de klängrosor hon satt, sågo ut att ta' sig, och de hastiga floxvarieteterna hon skaffat från England, se'n! Ingen i hela staden kunde skryta med en så praktfull trädgård. Hennes stolthet!

Men plötsligt slog en klocka någonstans. Fru Yvonne öppnade ögonen på vid gavel — ett par mycket stora gråbruna ögon under ett yvigt mörkbrunt hår. Hon såg mycket ung och lycklig ut, där hon låg och stirrade. Men det hjälpte icke. Hon måste upp!

Hon var en av de unga damer, som lägga ned en hel del tid på sin toalett. »Jag hatar fläng och brådska!» brukade hon säga. »Man måste ha tid på sig till allt. Inget fuskverk.» Hon satt länge framför toalettbordet, där hennes man stuckit

en »färsk» hundrakrona på en nål i den rosafärgade nålkudden. Hon pudrade sig, borstade sina ögonbryn, satte litet diskret rött på läpparna. Dagen var grå och trist. Den liksom fordrade det. Hon koafferade sig omsorgsfullt.

Barnen kommo rusande in, fingo sin morgonkyss och blevo lovade, att hon skulle titta ut och vifta, då tåget gick förbi skolan. Ty just då hade de »kvart».

Så! — Nu var det plötsligt sent! Hur hade hon kunnat söla till den grad? Hon gav sin lilla hatt en extra puff, rev åt sig ett par handskar

ur toalettlådan, trädde ärmarna i sin nya pariserkappa — kanske litet väl lätt för årstiden — mais d'un chic — och förresten hade hon ju skunkstolan.

Äntligen var hon färdig.

»Gudskelov, att man har sin bil», tänkte hon, där hon satt tillbakalutad, med slutna ögon, i deras nyinköpta Ford. »I Sverige duger ju en Ford — än så länge», fortfor hon tankegången. »Men så fort Harry får uppgjort om den där affären, köper han en annan — en Daimler blir det antagligen.»

Tåget kom frustande in på perrongen i samma minut, som fru Heller kom springande. Det var då väl, att man hade sitt säsongkort och inte behövde till biljettklucan.

»Här, fru Heller!» Stationsinspektoren själv öppnade en kupédörr — småleende, älskvärd som alltid. Hon tackade — också med ett småleende.

En utmärkt kupé! Bara en enda passagerare — en dam. Det här tåget var trevligt, aldrig överfullt. Fru Yvonne satte sig till rätta i hörnet, litet andfådd, ordnade sin hatt, sina öronlockar, lade ifrån sig ett par små paket.

Damen mitt emot följde hennes rörelser utan synbart intresse — halvt mekaniskt.

Hon var mörk, mager, klädd i svart, ett bittert, inbundet drag inramade den bleka munnen och hennes ögon voro sorgsna, nästan stränga. I nätet lågo två enkla kappsäckar och en sjalrem. Fru Yvonne kastade en flyktig blick på dem. Hon var tydligen på en längre resa.

»Ett underligt utseende», tänkte fru Yvonne, då den andra fördjupade sig i en bok. Säkert inte svenska. I vänstra handens handske satt biljetten instucken. Hennes högra hand var utan handske. På den bar hon en enda, mycket vacker safir-ring. »Egendomlig fattning på den där ringen», tänkte Yvonne vidare. Hon var mycket svag för juveler, kände bra till ädelstenar och bar själv tre dyrbara ringar.

Plötsligt for hon upp med ett utrop. Den andra damen såg upp, förskräckt. Fru Yvonne hade ju lovat barnen att vifta! Hon rusade ut i korridoren — skolan låg åt den sidan — drog ned fönstret och böjde sig långt ut, viftande av alla krafter. Men tåget hade redan passerat skolan, barnen hade viftat förgäves! Det satte sig som en klump i halsen på henne, medan hon fortfor att vifta, så länge

hon såg taket av det välkända skolhuset. Med en suck drog hon upp fönstret igen och gick tillbaka in i kupén. Hon hade lämnat sina paket och sin väska kvar på soffan. Nå! Det var nu också onödigt! Hur många gånger hade inte hennes man varnat henne! Hon borde aldrig släppa sin väska ur handen.

Damen mitt emot läste alltjämt, liksom alldeles absorberad i sin bok. Varför föreföll hon så kolossalt upptagen av sin läsning? Hon hade inte ens sett upp, då Yvonne återtagit sin plats.

Förstulet öppnade hon sin väska och ögnade igenom dess olika fack. Puderdosan, näsduken, några tygprover — en del fem- och tiokronors-sedlar. Men — hundrakronan, som hon lagt dit på morgonen!? Borta! Försvunnen!! Inte ett spår av den i något av facken! Och hon visste ju så väl...! Stulen, alltså! — Hon var helt enkelt bestulen!

Hon kände hur allt blodet rusade henne till huvudet och så tillbaka till hjärtat igen.

Nej! Nu gick det verkligen för långt! — I en andra klass damkupé! Mitt på ljusa dagen! Och så oförsiktigt, så huvudlöst av den utländska äventyrerskan! De två voro ju ensamma i kupén. Hennes brottslighet skulle aldrig kunna sättas i tvivel. Ryska, antagligen! Yvonne stora ögon hade plötsligt blivit skarpa och forskande. Hon fotograferade den okända i sitt minne för att sedan lättare kunna identifiera henne vid anklagelsen. Så fort hon kom till Centralstationen borde hon ropa an en polis. Alla dessa obehagligheter som kriget skaffat det hederliga Sverige — skulle de då aldrig upphöra? Det var tid på, att dessa mystiska parasiter försvunno ur landet. Hennes hjärta bultade högt av indignation. »Bestulen!» tänkte hon och relaterade redan i tankarna händelsen för en intervjuare — »på väg från mitt hem till Stockholm! En dam av misstänkt utseende — svartklädd, läsande en fransk roman, bärande en enda stor safir-ring — slitet bagage. Jag stod i korridoren, och viftade till mina barn, som voro ute och lekte på skolplanen.» Här stego tårarna henne i halsen. »Under tiden passade den brottsliga på att öppna min väska, som jag lämnat kvar i kupén — och stal en hundrakrona, som min man samma morgon gett mig för några inköp i staden. Oerhört, helt enkelt!»

Medan hennes hjärta alltjämt dunkade högt, slöt hon ögonen och låtsade sova.

Hur skulle hon komma åt tjuven, undrade hon? Skulle hon helt enkelt vända sig till henne med ett älskvärt leende, och säga:

»Kanske ni ville ha godheten återlämna den hundrakrona, som ni nyss...»

Nej tack! Det kunde vara farligt nog. Vem vet! Den okända damen var kanske beväpnad. Kanske försedd med kloroform och andra dövande medel. Liknande saker hade man hört talas om. Men hur skulle hon få visshet? Ty visshet måste man ju ha. Man har icke rätt att anklaga en person bara på en lös förmodan. Skulle hon börja konversera den tystlåtna mörka damen, låtsas söka efter något i sin handväska, upptäcka förlusten och börja leta under soffan.

Omöjligt! Misstanken lyste igenom. Den andra skulle genast förstå henne, —

kanske slå ihjäl henne. Nej, man måste vara ytterligt försiktig med dessa svårfattliga utlänningar. †

Fru Yvones ögonlock darrade över hennes stängda ögon, som tycktes vilja se tvärs igenom dem för att spionera ut fienden. Tåget rusade framåt. Tiden började bli knapp. Hennes tinningar bultade. Hennes tankar virvlade runt, planlöst.

Plötsligt reste sig den okända damen. Hon kom att stöta till fru Yvones fot, yttrade ett lågt: »Pardon!» och gled ut i korridoren. Fru Yvonne öppnade ögonen och, utan att vända på huvudet, såg hon, hur damen stannat vid fönstret mitt för kupén. Så gick hon långsamt bortåt korridoren. Hon tycktes tala med någon — ivrigt — lågmält: »Ett helt tjuvband, kanhända?» tänkte fru Yvonne förskräckt.

I det samma fick hon syn på en svart, något sliten handväska på soffan mitt emot. Hon satte sig rak. »Nu eller aldrig», tänkte hon. »Jag måste ha visshet!» Något omotståndligt tvang henne att sträcka ut handen, gripa väskan och öppna den. Där låg — en näsduk, några småsedlar, ett par koffertnycklar — och där! I ett särskilt stängt fack — en hundrakrona!! En »färska», vacker hundrakrona! Hennes hundrakrona! Det var på vippen, att fru Yvonne ropat till i överraskning och förtjusning. Utan att tveka tog hon försiktigt upp hundrakronsedeln, knäppte åter igen facket, låste väskan, lade den tillbaka på alldeles samma plats på soffan, gömde sedeln i sin egen väska och satte sig tillbakalutad i sin vrå med stängda ögon. Hennes hjärta slog hörbart, och hon hade fått två röda fläckar på kinderna. Ett ögonblick senare kom den okända tillbaka och slog sig ner på sin plats.

Fru Yvonne smålog inom sig.

»Där fick ni för det», tänkte hon belåten. »Åh nej! Man bestjäl inte ostrafat en hederlig svensk kvinna!» Hon andades djupt och upprört.

Strax därpå stannade tåget vid Centralstationen. Nu brydde sig fru Yvonne icke om att anropa någon polis. Hon hade ju själv skipat rättvisa. Men då hon steg ned från kupén, blev hon förvånad. Där stod hennes svåger, en välklädd, välrakad och leende ung man, typen för en framgångsrik medelklass stockholmare och tittade sökande efter de nedstigande passagerarna.

»Nå, där är du ju!» utbrast han, då fru Yvonne frågande räckte honom handen.

»Är du nere och ta'r emot mig. Vad har hänt?» Hon såg ängsligt upp på honom.

»Jo, Harry telefonerade...» började han.

»Ingenting med barnen?» hennes hand grep hårt om hans arm.

Svågern klappade den vänligt.

»Du lilla sensibla varelse! Varför skulle det vara det? Allting är all right! Det var bara det att du är en liten slarva! Du glömde på ditt toalettbord den hundrakrona, som Harry gett dig att handla för! — Och nu bad han, att jag skulle... Men, herregud — vad går åt dig? Är du sjuk?» Fru Yvonne hade blivit vit som ett lakan, och det såg ut, som om hon skulle falla. Hennes svåger drog hennes arm under sin. »Vad i alla da'r?» mumlade han... »Vad kom åt dig?»

»Jag vet inte. — Svindel!» Fru Yvonne öppnade åter ögonen, men hon såg sig

omkring som om hon drömde. Ett ögonblick försökte hon riva sig lös från svågerns arm, med avstod och lutade sig emot honom, tungt som om hon behövde något starkt att stöda sig på.

»Jag — jag blev så rädd...» mumlade hon med sammanbitna tänder.

»Men kära lilla barn! Jag sa' ju genast, att det inte var något med barnen. Du får verkligen inte vara så överkänslig. — Kom nu — så ta'r vi en bil. Du behöver bara litet frukost, så blir du pigg igen!»

När fru Yvonne på kvällen stannade med tåget vid den station, där hon skulle stiga av, var det redan mörkt. Fullmänen stod på en grön, kylig himmel, inne i skuggan av diken och dälдер låg ännu en och annan snödriva. Man kunde lätt förblanda dem med vitsippsfälten åt solsidan. Luften doftade starkt av björklöv och fuk-

Hon öppnade sin väska och ögnade igenom dess olika fack.

tig mylla — vårens ljuvligt melankoliska dofter.

Hennes man var henne till mötes. »Kära, vad du ser blek ut — eller är det mån-skenet?» frågade han ömt och hjälpte henne in i bilen.

»Jag har inte känt mig riktigt kry hela dagen», svarade Yvonne med matt röst. »Kanske är det våren.»

»Då vet jag vad vi gör!» svarade han ivrigt. »Vi reser inte hem direkt. Vi tar en liten tur, du och jag — i mån-skenet. Är du med om det?» Han smålog och strök henne över kinden.

De åkte långsamt fram genom de ny-lövade hagarna. Hennes man pekade ivrigt på vitsippsfälten, på de glittrande nysprungna björklöven. Han älskade naturen, och intet undgick honom.

»Vår igen», mumlade han och böjde sig ned mot henne. »Är det inte underbart, älskling? En ny vår — för oss båda! Och vi två håller ihop, är lyckliga, harmoniska mitt i en orolig, oharmonisk värld. Förstår du, att jag är tacksam mot dig? För att det är ju du, som ger mig

allt det här!» Han slog armen om hennes liv och böjde sig ned och kysste henne. Hon krympte sig som i marter, och hennes ansikte måtte ha förrätt hennes kamp.

»Det är lustigt med oss två», fortfor han lågt, förälskat — liksom litet skamsen. »Det är jag — torra affärsman — som är poeten i familjen, under det att du representerar förståndet! — Men du ser riktigt dålig ut — och ledsen! Lilla barn! Man skulle tro, att det hänt dig något tråkigt. Hade du obehagligt sällskap i kupén? Mycket folk?»

Plötsligt regnade frågorna; omtänksamma, välvilliga — sönderslitande. Yvonne svarade enstavigt.

»Och hundrakronan!» Hennes man skrattade. »Det var ju ett spektakel! Nog för att min kredit duger, men det är ju ingen behaglig känsla att gå i sta'n utan pengar. Bror Erik var väl nere vid tåget och gav dig pengarna?»

»Ja, han var där — och han hälsade dig så mycket!» Det kom kort och torrt. Yvonne kände sig nära att svimma.

Hennes man såg noga på henne från sidan. Här var något på tok. Men vad? — Kunde det ha något med hans bror Erik att göra? — Galenskaper! — Men han blev plötsligt tyst och försjönk i tankar. Också fru Yvonne teg. Månen lyste stor, rund och likgiltig ned på dem från den kallt gröna himlen. Det var intet svärmeri över luften, endast en stor, tyst ensamhet.

Barnen voro ännu uppe. De hade tigt och bett.

»Och hundrakronan!» skrek den minste plötsligt och omotiverat, den låg helt lugnt kvar på toalettbordet, den, och pappa var rädd, att mamma skulle tro, att någon hade stulit den, om mamma öppnade sin väska innan morbror Erik talade om!»

Fru Yvonne ryckte till som om hon fått håll i hjärtat. Hennes mans ögon lågo tunga över henne.

»Ja, det var tur, att farbror Erik var nere vid tåget», lyckades hon få fram. Hon trodde att hon smålog, men det blev bara en ångestfull grimas.

»Och hundrakronan, som frun glömde på toalettbordet!» utbrast kammarjungfrun senare. »Jag telefonerade genast till kontoret, så att direktören skulle kunna klara opp det!» Hon ville ha beröm för sitt nit. Men Yvonne orkade icke ens svara. Hon bet hårt ihop tänderna och började plocka nålarna ur sitt hår. Fanns det då intet annat samtalsämne i världen än den där ohyggliga hundrakronan? Hon klädde av sig fort, med darrande händer. När hennes man kom in, låtsade hon sova. Men hon sov icke. Hur skulle hon kunna sova? Hela luften var full av hundrakronor — jättestora, rasslande »färska». De sänkte sig över henne som stora vita läderlappar — kvävde henne. Hon såg den okända damens trista ögon och stränga mun, såg henne öppna sin slitna väska — finna facket tomt! Hon skulle börja undra — förstå — göra efterspaningar... Anklaga den rika, välkända fru Yvonne Heller för att ha bestulit henne — en fattig — okänd — mitt på dagen — i en andraklass kupé!

Hon vred sig i ångest, badande i kallsvett. Tinningarne hamrade, hjärtat slog slag, som bildade ett tydligt ord: »Stulit —» — »Stu-lit!» Ett ögonblick slum-

(Forts. sid. 16.)

Balboa tar Stilla Oceanen i besittning.

Indianer på Brasiliens kust.

EFTERFÖLJERSKOR TILL COLUMBUS

TRE KVINNOR I AMERIKAS UPPTÄCKTSHISTORIA.

AMERIKAS TIDIGASTE UPPTÄCKTSHISTORIA, sådan den förtäljes oss av de spanska krönikörerna, är en enda serie av underbara äventyr och djärva bragder. Man fylles ovillkorligen av beundran inför den nästan övermänskliga energi och uthållighet, som förde conquistadorerna över — eller genom — alla hinder. Men vi veta ju också, att de nyvunna områdena dränktes i blod och att de svartaste dåd, de råaste förbrytelser voro så vanliga att vi knappast kunna känna någon egentlig sympati för mer än några få av dessa erövrare.

Erövringen är en historia om män och manliga bragder. Att även kvinnor spelat en viss roll därvidlag torde vara mindre känt. Ett par av dem ha dock till och med själva deltagit i färderna. Dessa kvinnors öden äro romantiska, även tragiska. Av de tre jag i dag skall berätta om voro två vita, Inez de Atienza och madame Godin, vilkas öden äro förknippade med Amazonfloden. Den tredje kvinnan är en indianska, dottern till en mäktig hövding och Balboas älskade.

Låt oss börja med Inez de Atienza. Hon var en ung, vacker änka, bosatt i Peru. Där träffade hon 1559 den unge framgångsrike krigaren Pedro de Ursua, adelsman från Navarra, ståtlig, tapper och allmänt omtyckt. Han hade redan utfört märkliga bragder och hans rykte hade gått före honom till Peru. Han hade grundlagt staden Pamplona i nuvarande Colombia och lyckats besegra de fruktade tairona-indianerna i Sierra Nevada, vilka gång på gång slagit spanjorerna. Den gången var det likvisst nära att även Ursua blivit besegrad. Indianerna gjorde nämligen ett överraskande nattligt anfall och hade icke Ursua, som låg sjuk i feber, halvklädd tagit befälet och uppmantrat soldaterna, skulle det hela tvivelsutan slutat med en katastrof.

Var det underligt om den unga änkan kände sig dragen till hjälten och att de båda snart blevo lidelsefullt förälskade i varandra. Ursua hade då av vicekonungen erhållit befälet över en expedition till det drömda El Dorado och Amazonas. Berättelsen om rika guldländer kring Amazonfloden hade nått viceko-

Numera sedan kvinnorna blivit männens "like" är det ganska vanligt att finna kvinnliga upptäcktsresande, som ensamma eller i sällskap med sina män begiva sig ut på farliga forskningsfärder till okända länder. Men även dessa moderna Columbi efterföljerskor ha haft sina föregångerskor, bland vilka d:r Gustaf Bolinder här presenterar tre damer, som voro med då Amerika upptäcktes.

nungens öron, men han hade även en biva-sikt med expeditionen. Han ville bli av med allehanda laglöst folk, som vistades i Peru utan sysselsättning. Det blev Ursuas olycka att han fick med sig så många otrevliga individer. Den vackra Inez fattade nu det djärva beslutet att följa sin älskade. Flera av de gamla författare som skildra hennes öden, påstå, att det var hon som störtade Ursua i fördärvet, att hon hade en dålig karaktär och ett ännu värre sätt. Men dessa antaganden äro inte bestyrkta. Hur många kvinnor skulle ha vågat följa med på en så riskabel färd i dessa tider? Än i dag äro ju de kvinnor få, som haft modet att ledsaga sina män till utforskade trakter. Säkert är att det var en stark kärlek som drev Inez till detta steg och att hon trots alla vidriga öden ej övergav Ursua.

Det kan ej bli tal om att här rekapi-tulera Ursuas färd utefter Amazonfloden, efter hans död fullföljd av den grymme Aguirre. Det är ett av de vildaste, mest romantiska men också hemskaste kapitlen i upptäcktshistorien, en orgie av brott och vanvett.

Så länge Ursua ledde expeditionen upprätthöll han ordning så gott sig göra lät. I längden kunde det dock ej gå att hålla dessa odisciplinerade skurkar i tukt och förmaning. Den disciplin han upprätthöll väckte ont blod hos många av hans äventyrliga följeslagare. Detsamma gjorde hans förhållande till doña Inez — (det framgår ej med bestämdhet, huruvida de båda vigt sig vid avfärden eller ej) förmodligen ren avundsjuka och säkerligen även svartsjuka. Till sist beslöt man att mörda Ursua. Man fann ett tillfälle, då han från en plats kallad Machiparo sânt åtskilliga av sina pålitligaste

befälhavare ut för att söka skaffa under-rättelser om vägen till guldlandet. Märk-värdigt nog hade man försyn att ej döda honom i doña Inez' tält, där han eljest brukade vistas.

Han överfölls fejt och nerstacks, medan han vilade i sin hängmatta. Vad skulle den arma doña Inez nu göra? Hon var omgiven av män, vilka saknade både hjärta och samvete och vilka dessutom hatade henne, men hon kunde ej ge sig därifrån. Ursua mördades den 1 jan. och doña Inez var med expeditionen till påsk. Då hade man tydligen alldeles tröttnat på henne. Den grymme Aguirre påstod att hennes madrass skulle ta upp för stor plats i brigantinen! Av denna anledning kallade han till sig ett par av sina hejdukar och gav dem order att döda henne. De rusade strax iväg med dragna svärd och sargade henne till den grad, att även de mest förhärdade männen i lägret fattades av fasa vid anblicken. Det är ett av de hemskaste dåden under denna av blod drypande färd och fördömes av alla samtida skildrare. Hennes två kvinnliga följeslagare samlade under tårar blommor att lägga på graven och skuro in en gravskrift i barken av ett jätteträd: »Under dessa blommor vilar en vars trohet och skönhet voro utan like och vilken grymma män mördade utan orsak.»

Så slutade den olyckliga doña Inez. Annorlunda gick det för madame Godin. Men så färdades hon också på Amazonfloden långt senare, närmare bestämt i mitten av 1700-talet. Hennes man hade blivit beordrad från Quito i Ecuador till Cayenne och måst lämna sin familj kvar på den förra platsen. Madame Godin väntade många år, men breven från hennes man nådde ej fram. Då nådde henne ett rykte, att ett sällskap hade sänts ut att möta henne vid övre Marañon. Hon beslöt därför att våga färdens nerför Amazonfloden, följd av sin broder, tre tjänarinnor och sina båda barn. De kommo över bergen och ner till floden, men när de nådde den by, där följeslagarna skulle möta, befunnos alla invånarna utom två ha avlidit i smittkoppor. Den duktiga kvinnan hade inga roddare

(Forts. sid. 16.)

Studentskan. Av Erik Zetterström.

En historia från den flydda sommaren.

MED KVÄLLSBÅTEN KOM EN förtjusande ung dam. Hon kunde väl vara så där omkring nitton, tjugu år, hon hade ljus, guldblont hår och stora, mörka ögon, och när hon skrattade »glänste hennes tänder som pärlor», som Folke Björk uttryckte sig, för de andra unga männen, när han skulle ge en utförlig beskrivning av den unga damen i fråga.

Hon tog in på hotellet tillsammans med en äldre dam, som en del menade var hennes mor, andra, som ville göra den unga damen om möjligt ännu yngre, sade att det mycket väl kunde vara hennes mormor.

På aftonen gingo de upp i Societetshuset och den förtjusande unga damen blev med ens utsatt för allas ivriga beundran. Inte bara därför att hon hade på sig den vackraste klädning man sett den sommarn på den platsen, utan också därför att hon dansade helt enkelt charmant.

Folke Björk var den förste som vågade bjuda upp henne. Han vågade också promenera med henne en bit bortåt vägen till havet, för att de skulle få svalka, ty det var en ljum kväll och man blir lätt varm av att dansa. Sedan dansade hon med alla de andra unga männen, och när klockan slog 12, och man stängde pianot för den kvällen var det en formlig tävlan om vem som skulle få följa fröken hem. Det blev Arne Vahlström, ty han brukade

taga pris på Stadion i hastighetslöpning 100 meter. Här var det visserligen inte fråga om en sådan lång sträcka, ty unga fröken stod bara ute på verandan och såg bort över fjärden. Arne tog dansgolvet i två långa skutt och så hjälpte han henne på med koftan och sade att hela vägen ner till hotellet var full med stora, fula paddor och att det var synnerligen riskabelt för en ung dam att gå den vägen ensam.

Hon smålog och så följde Arne henne hem.

Efter några dagar voro alla öns unga män upp över öronen förälskade i Barbro, ty så hette den unga damen. De gingo hela dagarna och passade henne utanför hotellet och de mutade städerskor och vaktmästare för att de skulle genom signaler meddela när Barbro var på väg ut. Om nätterna lågo de länge vakna och drömde om henne.

Men så inträffade något, som med ens förändrade allting. Plötsligt hände något, som helt kullkastade alla de unga människors djärva planer.

Barbro skulle en eftermiddag gå ut att promenera. Och eftersom hon legat vid badstranden hela dagen och hennes hår inte riktigt var i god ordning, funderade hon på att taga på sig en hatt. Hon valde mellan den hatt hon haft på resan — och en studentmössa. Så tog hon student-

mössan, ty den andra hatten tyckte hon inte riktigt passade på landet. Folke Björk var den förste som upptäckte det, ty han stod på pass utanför hotellet. Han rusade iväg upp till Societetshuset till alla de andra, som sutto i ett av smårummen och spelade bridge.

— Pojkar, sade han. Nu vet jag något. Hon är studentska!

— Det är lögn, sade alla de andra. Det är omöjligt. Hon som är så söt!

— Jag har sett mössan med egna ögon.

— Hade hon glasögon också? frågade någon.

— Nej!

— Men det hade hon nog i själen, sade en annan. Usch studentskor är det värsta jag vet. Vi ha gått omkring och varit förtjusta i en bok, pojkar! I ett herbarium!! I en massa betyg!!

Och så fortsatte de att spela bridge. Och när Barbro gick förbi utanför kunde de alla se henne från fönstret, men ingen gjorde en min av att gå ut och hälsa eller följa efter. En studentska! Bara en studentska! Usch så tråkigt!

Nästa dag for Barbro till stan. Där träffade hon sin syster, lämnade henne studentmössan och sade:

— Käraste lilla Maj, kan du förlåta mej. Tänk jag tog av misstag med mig din studentmössa till landet!

T I L L V Å R D R O T T N I N G

Dikt överlämnad på Öland vid drottningens senaste födelsedag.

Det susar bland alm och ekar
som vakta en solig lid
vid randen av hed, som sträcker
mot blicken sig albarsvid.

Det är som om evigheten
i blånande luft och hav
en aning om all sin storhet
åt svindlande tanke gav.

Här kunna ej mänskor trivas
med sinnen, som krympt sig små.
Här kräves det andens storhet
att allt det stora förstå.

Det susar bland alm och ekar
om borgglans i svunnen tid,
men suset bärs som av vingar
mot solig och fager lid.

Den grånade borgruinen
på tunga minnen väl bär.
Den skådade blod och örlig,
man rör sig bland skuggor där.

Dock hävdens gudinna vänder
ett blad, och där strider rått,
där bygger bland alm och ekar
en drottning sitt vita slott.

Nu mana ej hårda lurar
till strid med skrämmande ljud.
Till landets barn från dess moder
går kärlekens ljusa bud.

O, drottning, tillbaka vänder
vad rikast av dig vi fått
med hjärtan, vars kärlek stilla
slå vakt kring ditt vita slott.

O, drottning, o moder, länge
du blive oss alla när!
Välsignad vare din gärning!
Välsignad den dag som är!

SIGRID ELMBLAD.

B O R D E T S N Ö J E N

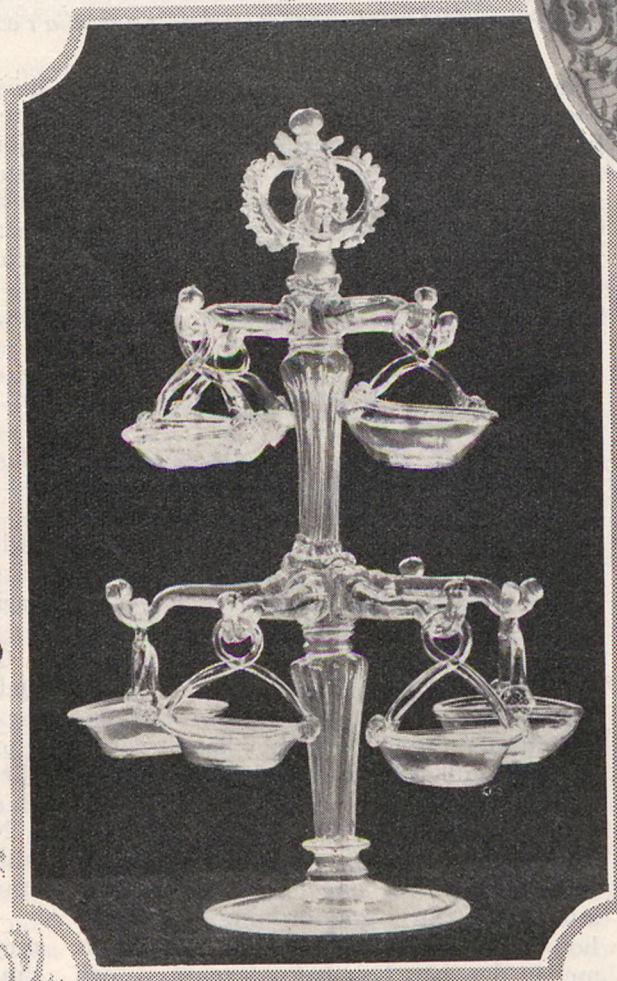
Forna tiders pråkt och seder
vid måltider i helg
och söcken.

Flaska av lergods från Skåne.

Gyckelstop
från Skåne.

En originell typ av bordsyrtrut.

Fat av fajans Rörstrand 1751.

Tekanna av silver. Gustaf Stafhell,
Stockholm 1746.

»VAD, BRUKA ÄVEN FILOSOFER tycka om läckerheter?» frågade en gång en glad fransk markisinna Descartes. — »Varför inte, tror ni då, att Gud skapat läckerheterna endast för dårarna?» svarade han.

Geniala och lärda män ha i likhet med den berömda filosofen uppskattat kokkonstens triumfer och smickrat sig med att vara kännare på detta område. Fordras det alltså kultur både att frambringa och att njuta av bordets nöjen, så gäller detta i ännu högre grad alla de ting, som göra måltiden till en fest. De läckraste rätter serverade i ful och tråkig miljö göra ingen glad. Men praktens är som bekant ett långt tidigare begrepp än komforten och från äldsta tider har man med stor

omsorg och konstskicklighet utarbetat skålar och pokaler, kannor och fat, allt som kunde förhöja festens glans. Man måste tänka på barockens och renässansens vitalitet och skönhetsglädje, när man ser dessa prov på konstnärligt fulländade serviser från 1600- och 1700-talet. Med vilken omsorg och smak äro de inte utförda! Med kärlek och kunnighet bör man gå till matlagningens mysterier, säger Brillat-Savarin, och det har man säkert också gjort vid tillverkningen av alla dessa föremål, avsedda att höja festens glans och göra njutningen av bordets läckerheter även estetiskt fulländad. Barockens aptit på livet — väldiga ekbord, kransade av glada gäster, fyllda pokaler och rågade fat, det hela belyst av väggarnas flammande facklor eller ljuset från tunga silverkandelabrar — står levande för oss, när vi betrakta Nordiska museets dyrgripar på detta område. Även om sådana saker som den här avbildade soppskålen i drivet silver, vattencisternen med sjöjungfrurna tillverkad av det år 1731 grundade Rörstrand

bära ett så sent datum som 1768, gå de dock i barockens tecken. Att det uråldriga bruket att förse kannor och fat med inskrifter fortfarande var populärt, visar de stora runda Rörstrandsfaten, där man på det ena ser den blinde guden med bågen i farten och läser: »Ich weiss von keinem Ziel», på den andra devisen från »Min son på galejan»: »Lycklig fart för Sveriges flaggor, ständig gång på svenska vaggor.» Bachi lov var naturligtvis ofta motivet till inskrifter och dekorationer på välkommor och bågare, inte minst bland allmogen.

»Bort med all ledsamhet, du äst den tröst jag vet», läser man till exempel på ett öl- eller brännvinskrus av imponerande mått och på ett annat: »Allt vad som kan förnöja mig, har jag allena uti Dig.» Krusen äro jämnåriga med Fredmans epistlar och påminner inte inskriften: »Mor, ge mig öl, som för betalning sker när jag dör» i sin galghumor om episteln »Karon i luren tutar» med sin uppgörelse av skuldkontot:

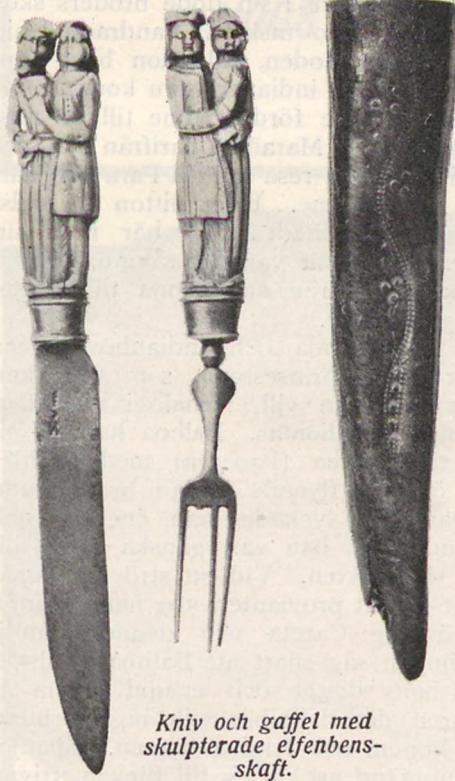
Vårt Nordiska museum gömmer i sin skattkammare bl. a. många praktfulla och lustiga pjäser, som illustrera gästbudens ståt i forna tider och visa vårmed måltidsborden dukades. Här har en studie gjorts över "bordets nöjen" med bilder av serviser och husgeråd från Nordiska museet — ett ämne, som framförallt bör vara intressant och lärorikt för våra damer.

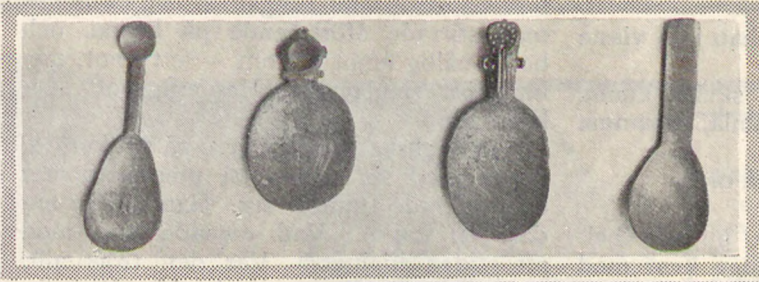
Soppskål av silver. Carl Fahlborg, Uppsala 1768.

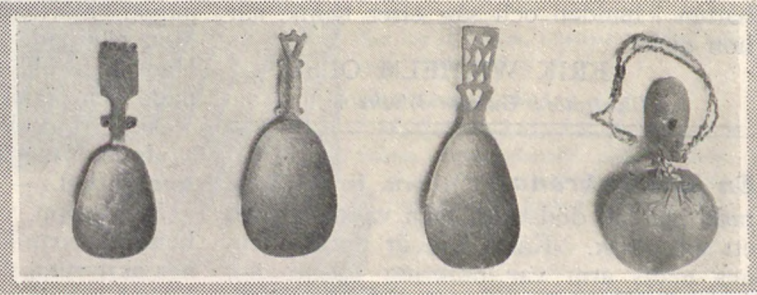
Bordsyrut i empire stil.

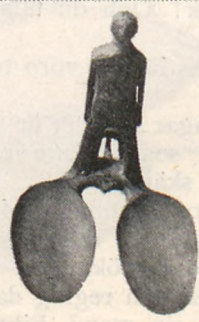
Kniv och gaffel med skulpterade elfbensskaft.

Skulpterade skedar från Lappland.

Bröllopsked från Härjedalen.

"Mor Maja vid disken
Stryk ut det öret för fisken, o. s. v."
En annan inskrift från ett norskt dryckeskärl lydde:
"Norge, jeg dig at dricke negter ej,
Naar du har drucket, gaa din Vej."
Så snart det gäller dryckjom, är uppfinningsrikedomen och skämtlynnen uttröttligt. Ett mer naivt än smakfullt uttryck för det senare var att förse dryckeskärlen med sprund och hål — de s. k. gyckelstoppen — så att ölet rann över sidorna, ett annat de små skånska brännvinsgummorna — atrapper i lergods föreställande små damer i 30-talsdräkt. Huvudet var flyttbart och användes som kork. Utom mjödet — senare ersatt med bränn-

vinet — var fläsket ouplösligt förbundet med nordbons salighetsbegrepp. Och de urgamla sovelfaten i trä från olika landskap ge i sina imponerande dimensioner en livlig föreställning om aptiten härpå. Händigheten i träslöjd kommer också fram i de rikt snidade knivskaft och träskedar, som voro så vanliga i allmogeheim. Ibland ser man de senare utarbetade till s. k. tvåmänningskedar, avsedda för brud och brudgum.
I högre kretsar blev materialet dyrare, men även här ser man stundom på knivar och gafflar i elfenben samma prov på konstsniderier. Med empiren och nyklassicismen kom åter en våg av antikens skönhetsinne över världen. Det är dess rena, enkla linjer, som triumfera i

den här avbildade bordssyrouten från sen-gustaviansk tid liksom i den runda bords-spegel, kransad av en guldrum, som vid högtidliga tillfällen placerades på middags-bordet. Sådana praktpjäser äro för övrigt ännu inte alldeles ur bruk. De användas alltjämt vid hovet.

FLEUR.

Skiljas.

(Forts. fr. sid. 5.)

— Vi äro helt enkelt offer för vår goda uppfostran. Vi klarade aldrig upp några missförstånd, vi gömde dem inom oss, där de lågo och frätte som en skarp syra! När jag började tröttna på det utomordentliga i allting i vårt hem, på det precisa och osvikliga i ditt uppträdande, på den nästan rituella ordningen för allt vårt handlande, på dina åsikter, som voro plågsamt korrekta, när jag kort sagt började visa mig irriterad, då svarade du med en förbindlighet, som visserligen blev mer och mer isande, men ändå aldrig var något annat än förbindlighet. Å, om du en enda gång slagit handen i bordet, om du sagt ett enda brutalt och osminkat ord, om vi fått ett utlopp för det, som syrade och frätte inom oss!

Byråchefen torkade sin panna, som var våt av svett och hans inre jag fick för en gångs skull ordet:

— Vill du inte försöka på nytt med mig?

Frågan tycktes inte överraska henne, men hon skakade på huvudet.

— Det finns verkligen förhållanden, som äro ohjälpliga.

Han tänkte: Om jag ändå kunde säga henne att hennes man bedrar henne, men det kan jag ju inte...

Hon fortsatte:

— Så är det en annan sak: jag har en liten flicka, som jag aldrig kan lämna... inte ens (hennes leende var en grimas av smärta) för att skicka henne till en pension... Dessutom...

— Dessutom? upprepade han när hon plötsligt tystnade.

Hon fortsatte så lågt att han inte visste om han hört rätt:

— Jag tror inte att vi skulle kunna börja på nytt, vi två halvgamla, ensamma människor.

Byråchefen sade endast två ord:

— Ja, då...

Han räckte handen och bugade helt formellt. Men han stod länge kvar med hatten i handen och såg efter henne när hon gick.

ERIK WILHELM OLSON.

(Illustrator: Gunnar Widholm.)

En hundrakrona.

(Forts. fr. sid. 11.)

rade hon till dödstrött, men vaknade med ett vilt skrik. »Kära, vad är det?» Hennes mans arm var omkring henne, än, beskyddande. »Du skrek! Och du talade i sömnen!»

»Gjorde jag?» Yvonne läppar voro torra av skräck.

Det var något om pengar... Det är väl den där hundrakronan, som är ute och spökar!» Han försökte skämta.

Han har rätt, tänkte fru Yvonne och föll ned på kudden, skakande av nervfrossa. Det är hundrakronan som spökar!... — Gryning! En ny, blek och regnig dag. Skall hon våga tala till sin man? Bikta? Få honom att förstå? Skulle han förstå?... Nej!... Det vore att ge deras lycka en dödsstöt. — Liksom den inte redan fått det!... Men tystnad var bättre... Kanske skulle tiden... Kanske skulle hon en dag kunna glömma — en natt kunna sova igen. — — På tre dagar hade fru Yvonne magrat så synbart, att hennes man bönföll henne att gå till doktorn.

Men hon nekade.

Höstkväll i Kungsträdgården.

Ett tindrande ljushav, som lågar kring vattnet med spegling och glans är staden med rödgula bågar av mörknande lövverkets krans. Nu vila försilvrade vatten, ej krusning dess yta har spräckt, och höstkall och stjärnklar är natten, men synen och hörseln är väckt.

S:t Jakobs klart lysande skiiva syns vida, där fordom med lur en väktare högt brukat kliva och blåsa från uråldrig mur. Där de höga fontänerna spruta kaskader kring bronskarets krans, Carl Michaël, knäppte din luta, och vild yrde Vauxhallens dans en gång i den lyckliga tiden. — En höstkäll i stjärnornas ljus herdinnornas blomliga siden än frasar mot gångarnas grus.

Men borta är stojande lekar, små chäferhattar och band kring matos och rykande veckar. — Än vandras kring Kungsträdgårdsländ, och högt över mänskornas vimmel står väldig Kung Carls silhuett, gigantisk mot gnistrande himmel och klockan i Jakob slår ett.

EBBA von SETH.

»Tiden,» mumlade hon — »tiden hjälper!» I samma sekund hon sagt det, skulle hon ha velat bita tungan av sig. Hennes man stirrade oförstående på henne, och hon smålog emot honom — ett tomt, meningslöst småleende. Hon såg, att han bleknade — — —

Om dagarna satt han nere på sitt kontor, ritade med sin penna på plumpapperet eller stirrade framför sig. Han tänkte endast en tanke. Vad menade hon med att »tiden hjälper?» Var det, trots allt, någon hjärteaffär, som kvalde Yvonne. Men när hade det börjat? Vem var det? Han sökte bland sina vänner i ångest, syndade och förkastade dem.

Nej! Han skakade på huvudet.

»Ingen jag känner!» mumlade han liksom lättad. — — —

En knapp vecka efter historien med hundrakronan kom husjungfrun in i Yvonne skrivrum, där hon satt blek och tankspridd och låtsade sy.

»En herre och en dam från Stockholm önska träffa fru Heller», sade hon och räckte Yvonne ett par kort på en bricka. Hon tog dem fumlande och skakade på huvudet. Okända namn!

»Bed dem stiga in i salongen!» Hon

Glöm ej

*att vid det stundande kvartals-
skiftet förnya kvartalsprenume-
rationen på*

I D U N

*damernas och hennens bästa
tidning!*

reste sig, ordnade sitt hår och gick långsamt ned för trappan. Hon såg hur husan öppnade salongsdörren för en herre och en lång, svartklädd dam, och det stack till i henne som om en spjutspets trängt in i hennes kött.

Men nu gick hon igen — med svävande, osäkra steg genom hallen, medan allt omkring henne flöt ihop som grumliga tysta vågor — golvet gungade — — hundratusen steg — — fram till salongsdörren.

Hon fumlade efter vredet — — öppnade dörren. Där stod en svartklädd dam med ett par trista ögon och en sträng mun och såg rätt på henne; orörlig — obeveklig som ödet...

Längre kom icke fru Yvonne. Hon kände, att hon sjönk... sjönk djupare och djupare — ner i ett bottenlöst mörker.

Hon föll — och det blev tyst natt omkring henne.

ELLEN LUNDBERG NYBLOM.

(Illustrator: Ossian Elgström.)

Efterföljerskor till Columbus.

(Forts. fr. sid. 12.)

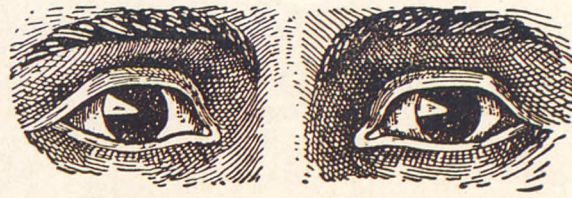
eller vägvisare. Hennes kanot läckte och sjönk slutligen. Då beslöto de helt enkelt att fortsätta till fots, ehuru de varken hade karta eller kompass. Den enda som överlevde urskogens fasor var madame Godin själv, som i sin döde broders skor (ty hennes voro utslitna) vandrade i nio dygn utefter floden, tills hon blev upptagen av några indianer, som kommo förbi i kanot. De förde henne till en missionsstation vid Maraño, varifrån hon sent om sider kunde resa ner till Para och därifrån till Cayenne. Efter nitton års skilsmässa återförenades hon här med sin make. Även här var det sålunda trogen kärlek, som drev en kvinna till hjältemodiga företag.

Nu till Balboa och indianhövdingens dotter eller »prinsessan», som hon kan kallas om man vill, i analogi med den berömda Pocahontas. Balboa hade kommit till Darien (Panama) med skulder över öronen, flyende undan brummande björnar. Här lyckades han, energisk och dugande som han var, ganska snart tillvälla sig makten. Vid ett strövtåg uppåt landet för att proviantera tog han tillfånga en hövding Careta och dennes familj. Hövdingen såg snart att Balboa förälskat sig i hans dotter och erbjöd denna åt segren, därest Balboa ville ingå förbund med honom och frigiva honom. Spanjoren, upptänd av kärlek till flickan, frigav Careta och höll obrottsligt sitt ord till honom. Detta skulle han aldrig behöva ångra. Ty det var genom Careta han fick höra talas om havet på andra sidan. När han den 1 september 1513 avseglade på den resa, som skulle leda till upptäckten av Stilla Oceanen, landsteg han i Caretas land. Hans älskades fader försåg honom med vägvisare och krigare. Careta förblev alltid en trogen bundsförvant till Balboa och bevarade sin kärlek för dottern till sin död.

Vi känna ej mycket om Caretas dotter — ej ens hennes namn har gått till eftervärlden — men en förtjusande varelse måtte hon ha varit. Ätminstone indirekt är det henne vi ha att tacka för att Balboa upptäckte Stilla havet.

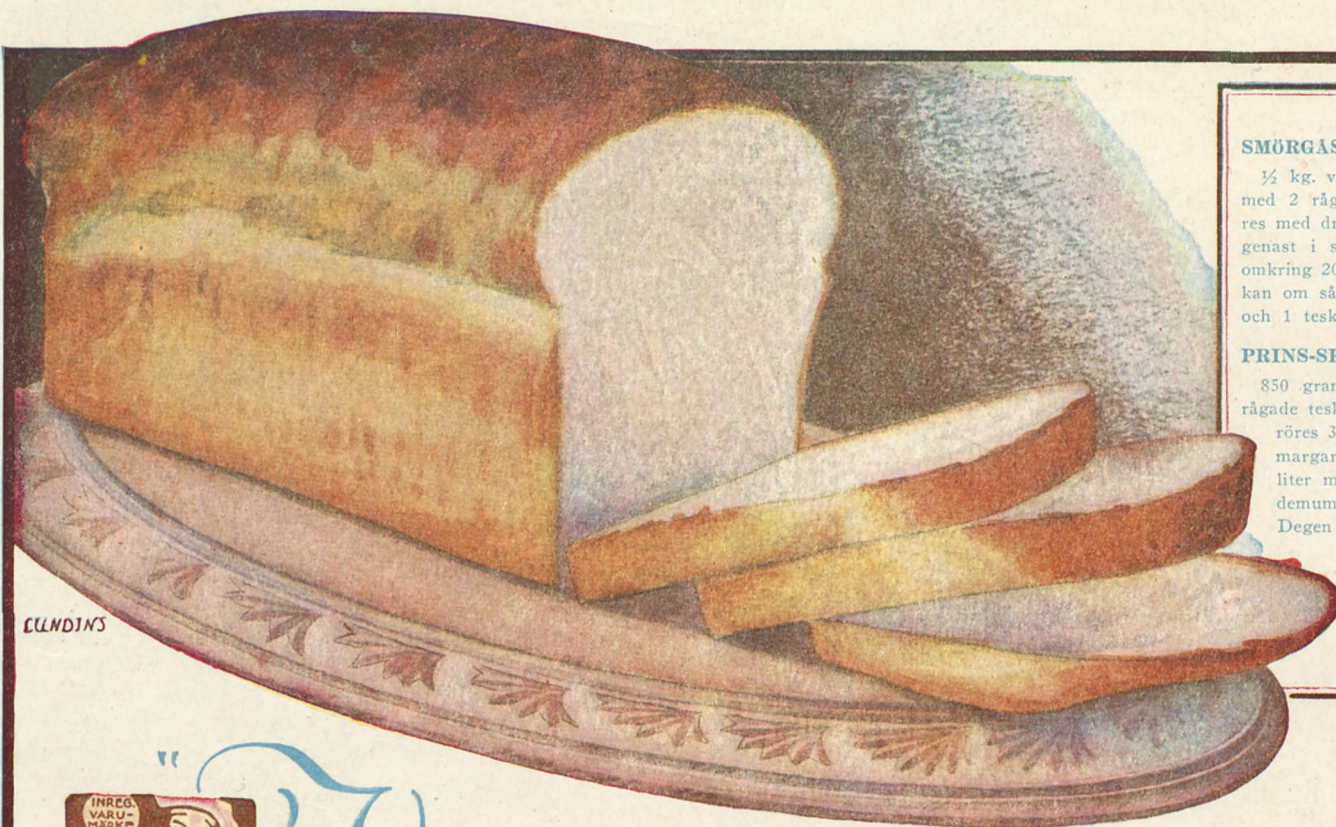
GUSTAV BOLINDER.

MAZETTIS
CHOKOLAD
 och
ÖGON-CACAO
delikat - kraftig - hälsosam

HÖGSTA NÄRINGSVÄRDE - LÄMNAR INGEN BOTTENSATS

SMÖRGÄSBRÖD I FORM.

½ kg. vetemjöl, som förut väl blandats med 2 rågade tesk. jästmjöl, sammanröres med drygt ½ liter mjölk och gräddas genast i smord och bröad form. Åtgår omkring 20 min. För höjande av smaken, kan om så önskas, tillsättas ½ tesk. salt och 1 tesk. socker.

PRINS-SKORPOR.

850 gram vetemjöl blandas väl med 3 rågade teskedar jästmjöl. Sedan sammanröres 300 gram snält smör eller växtmargarin, 200 gram strösocker, 3 deciliter mjölk, 1 ägg och 18 stötta kardemummor, varefter mjölet inarbetas. Degen utbakas till små runda bollar, som genast gräddas. Skäres medan de ännu äro varma och torkas i ugn.

ELLNDJNS

Tdms

Vackert bröd får man med hjälp av
H. E. EKSTRÖMS JÄSTMJÖL

ÖREBRO KEM. TEKN. FABRIK

GRUNDAD 1855

Gyllenhammars
HAYRE-MUST

PROESSDORF